

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH: BARQARORLIK UCHUN TEXNOLOGIK O'ZGARISHLARNING MUAMMOLARI

Yarashev Ravshanbek

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Annotasiya: Yashil iqtisodiyot o'sish va rivojlanish uchun muqobil qarashdir; atrof-muhit va ijtimoiy farovonlikni oshirishga mos keladigan tarzda iqtisodiy rivojlanish va odamlar hayotini yaxshilashga yordam beradi. Yashil iqtisodiyot strategiyasining muhim tarkibiy qismlaridan biri barqaror texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etishni rag'batlantirishdir. Ushbu maqolaning umumiy maqsadi barqaror texnologik o'zgarishlarni amalga oshirishda duch keladigan va jamiyatdagi turli darajadagi siyosatchilar va mutaxassislar tomonidan to'g'ri tushunilishi kerak bo'lgan bir qator muammolarni muhokama qilishdir. Shuningdek, biz kelajakdagi tadqiqotlar uchun ba'zi yo'llarni aniqlaymiz. Muhokamalar beshta muammoga qaratiladi: (a) tarqoq va tobora ko'proq global ekologik xavflarni bartaraf etish; (b) barqaror texnologik o'zgarishlarni tubdan emas, balki bosqichma-bosqich amalga oshirish; (c) yashil kapitalizm va noaniq biznes-odatiy stsenariy; (d) davlatning roli va tegishli siyosat aralashmalarini ishlab chiqish; (e) tarqatish bilan bog'liq muammolar va ta'sirlar bilan shug'ullanish.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, yashil kapitalizm, uglerodsiz energiya texnologiyalari.

Abstract: The Green Economy is an alternative vision for growth and development; one that can generate economic development and improvements in people's lives in ways consistent with advancing also environmental and social well-being. One significant component of a green economy strategy is to promote the development and adoption of sustainable technologies. The overall objective of this article is to discuss a number of challenges encountered when pursuing sustainable technological change, and that need to be

properly understood by policy makers and professionals at different levels in society. We also identify some avenues for future research. The discussions center on five challenges: (a) dealing with diffuse – and ever more global – environmental risks; (b) achieving radical and not just incremental sustainable technological change; (c) green capitalism and the uncertain business-as-usual scenario; (d) the role of the state and designing appropriate policy mixes; (e) dealing with distributional concerns and impacts. The article argues that sustainable technological change will require a re-assessment of the roles of the private industry and the state, respectively, and that future research should increasingly address the challenges of identifying and implementing novel policy instrument combinations in various institutional contexts.

Key words: Green economy, green capitalism, carbon-free energy technologies.

So'nggi o'n yil ichida iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikning yo'qolishi, suv tanqisligi va hokazolarni hal qilish va shu bilan birga asosiy ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilish uchun an'anaviy iqtisodiy modellarni isloh qilish zarurligi tez-tez uchraydi. 2008–2009 yillardagi global moliyaviy inqiroz bu munozaralarga turtki berdi va bu xavotirlar “yashil iqtisodiyot” tushunchasiga aylantirildi. Bundan tashqari, 2015 yilda butun dunyo mamlakatlari Barqaror rivojlanish bo'yicha 2030 kun tartibi va uning 17 ta Barqaror rivojlanish maqsadlarini qabul qildilar. Bu maqsadlar dunyoda qashshoqlikka barham berish iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi strategiyalar bilan birga olib borilishi, shu bilan birga ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya va ish o'rinlari yaratish kabi turli ijtimoiy ehtiyojlarni, shu bilan birga, atrof-muhitning ifloslanishiga qarshi kurashish va Iqlim o'zgarishi. Shunday qilib, barqaror rivojlanish maqsadlari ekologik tizim va iqtisodiy tizim o'rtasida haqiqiy aloqani o'rnatadi. Ular, shuningdek, yashil iqtisodiyotga o'tish, ya'ni ishlab chiqarish va iste'molning yanada barqaror usullariga tubdan o'zgartirish zarurligini kuchaytiradi. Ushbu maqolada biz bunday o'tishning alohida muhim tarkibiy qismiga, ya'ni barqaror texnologik o'zgarishlarni rivojlantirishga, ya'ni tabiiy muhitga, shu jumladan global iqlimga nisbatan

kamroq salbiy ta'sir ko'rsatadigan ishlab chiqarish va iste'mol naqshlariga e'tibor qaratamiz. Xususan, maqola barqaror texnologik o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlash va yo'lidagi to'siqlarni yengib o'tish bo'yicha bir qator asosiy muammolarni hal qiladi. Iqlim va atrof-muhit muammolarini hal qilish tabiiy ilmiy bilimlarni, shuningdek, salbiy ta'sirlarni yumshatish uchun qabul qilinishi mumkin bo'lgan turli xil texnik yechimlar (masalan, uglerodsiz energiya texnologiyalari) bo'yicha muhandislik tajribasini talab qiladi. Biroq, barqaror texnologik o'zgarishlarni amalga oshirish, shuningdek, bir qancha texnik bo'lmagan muammolarni o'z ichiga olgan ijtimoiy, tashkiliy, siyosiy va iqtisodiy harakatdir. Masalan, o'tish davri adabiyoti energiya ishlab chiqarish, suv ta'minoti va boshqalar kabi ko'plab tarmoqlarni ijtimoiy-texnik tizimlar va/yoki innovatsion tizimlar sifatida kontseptsiyalash mumkinligini tan oladi. Ushbu tizimlar sub'ektlar tarmoqlari (jismoniy shaxslar, xususiylar firmalar, ilmiy-tadqiqot institutlari, davlat organlari va boshqalar), ushbu sub'ektlar ega bo'lgan bilimlar, shuningdek tegishli institutlar (huquqiy qoidalar, xulq-atvor kodekslari va boshqalar) dan iborat. Boshqacha qilib aytganda, masalan, yangi uglerodsiz texnologiyalarni ishlab chiqish ko'pincha o'tmishda o'zaro aloqada bo'lmagan ishtirokchilarni qabul qiluvchi yangi qiymat zanjirlarini yaratishni talab qilishi mumkin; bu jamiyatni turli yo'llar bilan o'zgartirishi mumkin bo'lgan nisbatan uzoq jarayonni talab qiladi, masalan, qonunchilikka o'zgartirishlar kiritish, iste'molchilarning xatti-harakatlarini o'zgartirish, taqsimlash effektlari, infratuzilmani rivojlantirish va yangi biznes modellari. Boshqacha qilib aytganda, barqaror texnologik o'zgarishlarga erishish uchun texnologik taraqqiyotdan tashqari, iqtisodiy va ijtimoiy moslashuv zarur.

Darhaqiqat, tarix texnologik o'zgarishlar va innovatsiyalar bilan bog'liq tashkiliy va institutsional muammolarni hal qilish zarurligini ko'rsatadigan misollar bilan to'la. O'ylab ko'rsak, yigirmanchi asrda elektr energiyasining unumdorlikni oshirish nuqtai nazaridan jamiyatga ta'siri juda katta edi. Shunga qaramay, 1870-yillarning oxirida elektr energiyasi kashf etilgan bo'lsa-da, 1900 yilda Amerika zavodlarida mexanik quvvatning 5% dan

kamrog'i elektr motorlari tomonidan ta'minlangan va ularning mahsuldorligi oshishiga yana 20 yil kerak bo'ldi. Elektr energiyasining sekin tarqalishining muhim sababi shundaki, yangi texnologiyadan to'liq foydalanish uchun mavjud zavodlar butun ish tizimlarini, ya'ni ishlab chiqarish jarayonini, arxitekturasini, logistikasini va usullarini o'zgartirishi kerak edi. unda ishchilar yollangan, o'qitilgan va haq to'langan. XX asrning ikkinchi yarmida kompyuterlarning umumiy unumdorlikka ta'sirini ko'rib chiqsak, shunga o'xshash voqea paydo bo'ladi. Uzoq vaqt davomida ko'plab kompaniyalar kam yoki umuman mukofot evaziga kompyuterlarga sarmoya kiritdilar. Bundan tashqari, bu holatda, yangi texnologiya kompaniyalarning kompyuterdan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishi uchun tizimli o'zgarishlarni talab qildi. Bu, masalan, markazsizlashtirish, autsorsing va ta'minot zanjirlarini tartibga solish hamda iste'molchilarga ko'proq tanlov taklif qilish degani edi. Maqolada barqaror texnologik o'zgarishlar mos ravishda xususiy sanoat va davlat rollarini qayta baholashni talab qilishi va kelajakdagi tadqiqotlar turli institutsional kontekstlarda yangi siyosat vositalari kombinatsiyasini aniqlash va amalga oshirish muammolarini tobora ko'proq hal qilishi kerakligi iqlim va ekologik xavflar natijasida yuzaga keladigan ijtimoiy muammolarning ko'lamini beshta muhim muammosiga e'tibor qaratdik.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ixtiyor, A. (2022). Pre-Conscription Military Training Of The Student In The Direction Of The Country, The Idea Of Peace Small Form Methods And Tools. International Journal Of Social Science & Interdisciplinary Research Issn: 2277-3630 Impact Factor: 7.429, 11(09), 96-99.
2. Ixtiyor, A., & Abdubannop, M. (2022). Yosh avlodni soglom turmush tarzini shakillantirishda xarakatli uyinlarni axamiyati. Ta'lim fidoyilari, 8, 87-90.

3. Ixtiyor, A. (2022). OFFERING AND THE PEACE OF THE LAND GUARANTEEING FACTORS. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(09), 80-84.
4. Tursunov, O. B. (2023). O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATLARI FAOLIYATI TAHLILI VA XIZMATLAR BOZORIDAGI TENDENSIYALAR O'ZGARISHI. *SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY*, 1(12), 77-84.
5. Maxsudov, S., Tursunov, O., Baltabayeva, M., Akhmadaliyeva, M., & Rakhimova, K. (2023). Influence of the innovative environment on the activation of enterprises in free economic zones. In *BIO Web of Conferences* (Vol. 65, p. 09004). EDP Sciences.
6. Badalovich, T. O. (2023). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA TRANSPORT INFRATUZILMASI RIVOJLANTIRISH VA TRANSPORT XIZMATLARINING BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(5), 178-184.
7. Турсунов, О. (2023). РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЛИЗИНГА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(09), 286-289.
8. Умаров, О. Қ., & Турсунов, О. Б. (2023). Миллий боғ ва хиёбонлардан фойдаланишнинг иқтисодий самарадорлиги. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(4), 389-393.
9. Umarov, O. Q., & Tursunov, O. B. (2023). Socio-Economic Effectiveness of State Leadership. *Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal*, 2(3), 97-101.

10. Турсунов, О. (2023). МИНТАҚАВИЙ ТРАНСПОРТ ИНФРАТУЗИЛМАСИНИ
СТРАТЕГИК БОШҚАРУВ МЕХАНИЗМИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. *Research Focus*, 2(2), 46-53
11. Tursunov, O. (2023). TRANSPORT XIZMATLARINING SHAKLLANISHI VA
RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI. *Евразийский журнал академических
исследований*, 3(1 Part 2), 170-175.